

עלון דברי חיים לפרשת שלח לך

אבל האמת היא, שהראשונים היו גדולי רוח, וכל מעללי הגויים לא פגעו ולא נגעו ללבם כלל. רק כאשר השפלנו אנו את עצמנו בעינינו, נתגדלו אויבינו בעינינו. זהו שאמר הכתוב **"ונהי בעינינו כחגבים"**, ואז ראינו כי **"וכן היינו בעיניהם"**.

מכתב מאליהו

"ויאמר משה אל ה' ושמעו מצרים כי העלית בכחך את העם הזה מקרבנו...מבלתי יכלת ה' להביא את העם הזה אל הארץ...וישחטם במדבר"
[י"ד, י"ג-ט"ז]

מדוע חשש מפני מזה יאמרו המצריים יותר משאר אומות העולם?

ברם, יש לומר כי לשאר העמים לא תתעורר כל פליאה בעניין, כי הם יאמרו שבני ישראל חטאו ולכן נענשו. אבל המצרים הרי יודעים שגם שם במצרים חטאו, שכן היו "הללו עובדי עבודה זרה והללו עובדי עבודה זרה", עד שהוכרח הקב"ה להוציאם ביד חזקה, וכמאמר הכתוב "גוי מקרב גוי", ואמרו חז"ל כאדם השומט את העובר ממעי אמו. לכן עלולים הן לומר, כי לא משום עונש לישראל שחטם במדבר, רק **"מבלתי יכולת ה' להביא את העם הזה אל הארץ"** חלילה.

זהו שנאמר "ושמעו מצרים כי העלית את העם הזה **מקרבנו**" - היינו, גוי "מקרב" גוי, ולמרות שפלותם וגסותם הוציאם בזרוע נטויה ובאותות ומופתים, ואילו עתה יכלו במדבר, הלא יהיה בזה חילול שם שמים גדול. כי על כן המצרים יאמרו שזה לא מפני חטאי בני ישראל, רק **"מבלתי יכולת להביאם אל הארץ"**.

בשם רבי ישראל מסלנט

"זהעמלקי והכנעני יושב בעמק מחר פנו וסעו לכם המדבר דרך ים סוף" [י"ד, כ"ה]

"אפס כי עז העם היושב בארץ והערים בצורות גדולות מאד" [י"ג, כ"ח]

במבט שטחי נדמה, שאין למצוא בהודעת המרגלים איזו אמירה רעה או כוונת זדון. לכאורה אינם מוסרים אלא עובדות נכונות כפי שהיו לנגד עיניהם. מחד גיסא ארץ זבת חלב ודבש, וזה פריה, ומאידך גיסא מדינה חזקה ובצורה, "ערים בצורות גדולות מאד", ועמים עזים שוכנים בקרבה. כל זה אמת ויציב, ומשה הן דרש וציפה לידיעות אמיתיות בלבד [ראה רמב"ן].

אך משקוראים את ההודעה בזהירות, ובוחנים את תיבותיה, מגלים שבהוספת מילה א' גרידא הפכו את הקערה על פיה. **"אפס כי עז העם"**, "אפס" אמרו, ושינו את כל משמעות עדותם. כך במילה א' גרמו הרס לעצמם ולעם כולו.

בשם החפץ חיים

"ושם ראינו את הנפילים בני ענק מן הנפילים ונהי בעינינו כחגבים וכן היינו בעיניהם" [י"ג, ל"ג]

אצל עם ישראל, במשך כל שנות גלותו בין העמים, לא נפגעה ולא נפגמה תחושת העליונות הרוחנית והמוסרית לעומת הגויים. גם בעת שהושפלו יהודים בידי אויביהם עד עפר, ידעו המה בתוך לבם כי כל מצבם הינו בגזירת שמים, ולפיכך בכל מעלליהם לא הצליחו הגויים להפחית ערכם העצמי בעיניהם. כך, בדורות הראשונים.

לא כן בדורות האחרונים, משנתמעטו הלבבות וערך הגויים גדל בעינינו, התחלנו לחוש כאילו השפלתם יש בה ממש, ולפיכך חתרנו ללכת בדרכיהם, בנסיון לשים קץ להשפלה, ועול הגלות נעשה קשה יותר לסבול. יש שראו בכך הרמת כבוד לישראל, שלא כהראשונים שנתנו לגויים לבזותם.

"והיה לכם לציצית וראיתם אתו וזכרתם את כל מצות ה' ועשייתם אתם" [ט"ז, ל"ט]

בספר עולמו של אבא מביא אמרה נאה בשם הצדיק מליסקא על דברי הגמרא: מאימתי קורין את שמע בשחרית?... אחרים אומרים: משיראה את חבירו רחוק ד' אמות ויכירנו.

בקריאת שמע נאמר "וראיתם אתו וזכרתם את כל מצוות ה'", בכדי שלא נטעה לומר שמותר ליהודי להתייחס רק למצוות שבין אדם למקום ולהתעלם מהמצוות שבין אדם לחבירו, מדגישים חז"ל שרק לאחר שיקים גם את המצוות שבין אדם לחבירו, מדגישים חז"ל שרק לאחר שיקים גם את המצוות שבין אדם לחבירו – "שיראה את חבירו", יוכל הוא לקבל על עצמו עול מלכות שמים. ובכך לזכור את כל מצוות ה' ולעשות אותם.

הצדיק מליסקא

סיפור השבוע

"וראיתם את הארץ מה היא" [י"ג, י"ח]

א' מחסידיו של רבי ישראל מרוזין היה בביקור בארץ ישראל וחזר לביתו שבחו"ל. שאל אותו הרבי: נו, איך "ארץ ישראל"? אמר לו: מוטב שלא אומר מילה... אמר לו הרבי: אתה יודע מדוע קוראים לארץ "ארץ ישראל"? כי כל בן ישראל שבא לארץ הזאת היא נראית לו כפי שהוא באמת. הארץ הזו היא כמו ראי: אתה קר – הארץ קרה אליך, אם היית חם קצת יותר – הארץ היתה גם היא חמה לך. זה כמו שמיכה [blanket] שהיא עצמה אינה מחממת, אך אם אתה כבר חם, היא מועילה רק לשמור על חמימות גופך. וסיים הרבי: ואם אדם מישראל בא לארץ ולא מצא בה שום מעלה, הרי זה מעיד עליו...

שבת שלום!

יוצא לאור לרפואה שלימה **דוד משה רפאל בן לורנס נ"י**.

לכל ענייני העלון נא לפנות במייל ל:

kosssover@gmail.com

ביאר הגרי"ז מבריסק: בראשונה, קודם ששלחו המרגלים, משה אמר להם "בואו ורשו את הארץ", ופירש רש"י בשם הספרי: "אין מערער בדבר, ואינכם צריכים למלחמה, אילו לא שלחו מרגלים לא היו צריכים לכלי זיין".

רק כששלחו מרגלים נשתנה הדבר שהוצרכו למלחמה כדי לכבוש את הארץ. זהו שנאמר כאן למשה "והעמלקי והכנעני יושב בעמק" שעכשיו כבר נשתנה המצב, והללו יושבים בעמק וימנעו בעדם מלעלות, כפי שאכן היה כשהעפילו בהר.

על פי זה מובן יותר כל המשא ומתן דלהלן, בין משה למעפילים. הם אומרים "הננו ועלינו אל המקום אשר אמר ה'", ומשה משיבם "אל תעלו כי אין ה' בקרבכם ולא תנגפו לפני אויביכם וכו'". כי אכן מלכתחילה דובר שיכנסו לארץ ללא מאבק כלל, ועתה משחטאו נשתנה המצב שעתה חייבים להיכנס בדרך מלחמה דוקא. כיון שכך הוזהרים משה שלא זו היא העת למלחמה.

מעתה יבואר גם מה היה החטא בעצם שילוח המרגלים, הלא מצינו שילוח מרגלים גם על ידי יהושע? אלא כיון שדרך כניסתם לארץ לא היתה אמורה להיות באופן של מלחמה, כי אם "בואו ורשו" בלבד, לא שייך שיגור מרגלים אשר הוא דווקא במלחמה. לכך אמר לו הקב"ה למשה "שלח לך אנשים, לדעתך, אני איני מצוה לך, אם תרצה שלח". אבל ביהושע, אחר שכבר נשתנה המצב שצריכים למערכת מלחמה, שפיר נזקק לשלוח מרגלים, ולא היה בזה כל עוון.

לפי זה יבואר גם המקרא דפרשת דברים "פנו וסעו לכם ובואו הר האמורי ואל כל שכניו", ופירש רש"י "ואל כל שכניו, עמון ומואב והר שעיר". ולכאורה קשה הלא על עמון ומואב נאמר "אל תתגר במלחמה", ואיך נצטוו "ובואו הר האמורי ואל כל שכניו"?

אלא כיון שהיה זה בטרם חטא המרגלים, שהכיבוש היה צריך להיות בדרך ירושה באין מי שיעכב בעדם, אם כן יכולים לבוא אפילו אל עמון ומואב, מאחר שהם עצמם לא יעכבו. רק אחר חטא המרגלים משהוצרכו לדרכי המלחמה, ניתנה גם האזהרה "אל תתגר במלחמה".

מפי הגרי"ז מבריסק